

Kmetijske in rokodelske Novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj VI.

V sredo 26. prosenca 1848.

List 4.

Zdihljaj domovini.

(Sonet.)

Od brega v morje čolnic daljno rine,
Počasi na visoko plan vesljà,
Se z jadram juga piš igra;
Mornarja zlati čas pa hitro mine;

Z oblakov temnosivih blisk utrine,
Mornár želi počivati doma,
Kjer rajski mu prijazno hlap pihljà,
Cvetliški pert odeva mu planine.

U ptuje misel vedno me vabila,
Mi z rožcam' pota njene je sladila,
Navdani up pa naglo je zbežal.

Za tebe, domovina, meni draga,
Po licih lije bledih grenjka sraga;
Gotov mi tvoj spomin bo svét ostál!

Likar.

Kmetijska šola za mlade in stare.

Od lastnosti semenskiga zerna.

(Dalje.)

Vsak kmetovavec vé, de prestaro seme svojo rodovitnost ali kaljivost zgubi; le malo jih je pa, ki vejo, zakaj se to zgodi. Seme ne pride ob svojo rodovitnost zato, ker delj časa tu ali tam leži in se tedej postara; ampak to se le zato zgodi, ker zrak ali ljuft notranje in rodivne dele ali kal semena spremeni; kislic zraka se namreč z ogelcam semenskiga zerna počasama zedinjuje in ko je zerno večidel svojiga ogelca po zračnim kislicu zgubilo, je zgubilo tudi svojo rodovitnost. Bolj pa ko je v žitni shrambi zrak mokroten, rajši in hitrejši pride seme po ravno rečeni poti ob svojo moč. Če pa clo nič zraka do semena priti ne more, obderži seme veliko sto lét svojo rodovitnost, kar nam bôb spričuje, kteriga so v usnjatih žakljih pred 24 leti iz Neapolitan-skiga mesta Herkulana izkopali, ki je bilo 79 lét po Kristusovim rojstvu od goreče gôre Vezuva zasuto. V létu 1825 je Dr. Lavson ta bôb, ki je več kot 1700 lét pod zemljo zasut ležal, za poskušnjo vsadil in iz njega veliko bôba pridelal. Ravno taka je bila s pšenico, ki so jo v egip-tovskih mumijah, to je v posušenih človeških trup-

lih našli, in ktera je, čeravno morebiti 2000 lét stara, vunder svojo rodovitnost obderžala.

Vse je tedej na tem ležeče, de je seme popolnoma suho spravljeno bilo, de je hram popolnoma suh, in de je žitna kašta dobro zaperta. Sicer pa se dajo nektere semena po različnosti svoje natore delj, nektere pa manj časa ohraniti. Takó se dajo oljnate semena dalje od neoljnatih obderžati, ker olje brani dotiko zraka.

Nar poprej pokončá silna vročina rodovitnost semena. Po skušnjah učeniga Francoza Sosira (Saussure) zgubi vsako seme — razun pšenice — vso svojo moč, če ga je vročina 50 stopnic po Romirjevim gorkomeru prepékala; pšenica pa prenese 56 stopnic gorkote. Če je pa seme poprej še namočeno bilo, gré pa že pri vročini 28 stopnic pod zlo.

Čeravno v shrambah dobro spravljeno seme delj časa svoje kaljivosti ne zgubi, se pa vunder koliko toliko, včasih še na boljše, spremeni. Ta sprememba se očitno vidi pri lanénim semenu, ki je toliko boljše, kolikor bolj je obležano. Skušeni kmetovavec vedó, de domače lanéno seme, več lét staro, včasih takó lep lan rodi, de je žlahnimu rusovskimu (Rigajskimu) skorej enako.

De suša rastljine, ki so ravno kaliti začéle, pokončati ne more, je učeni Francoz Sosir po mnogih skušnjah do gotoviga spričal, če le suša popred ne nastopi, predin je kal svoj semenski lusk ali lupinico zapustila. Če tedej berž po kalenji žit suho vreme nastopi, naj se kmetovavec nikar slabiga pridelka zavoljo redke rasti ne boji. Če je pa suša še le tačas nastopila, ko je kal ze iz luska zlezla, bo pa šlo po suši, ki je kalenju nasprotna, veliko semena pod zlo, in v taki zadevi je kmetovavec dostikrat primoran, setev ponoviti ali še enkrat sejati. V tacih zadevah jo je tisti kmet bolj práv zadel, kteri je bolj gosto, ali pa mešanico (gemischte Saat) sejál, ktera ob enim ne kali, in kteri je po setvi njivo povalil. V taki suši bi tudi poškropenje vsejaniga žita gotovo pomagalo, pa škropenje njiv pri naših kmetih še ni kaj v navadi, in tudi ni ravno lahka reč.

(Dalje sledi.)